

TAUSTAA

Tämä artikkeli liittyy Alkoholitutkimussäätiön PAVI-tutkimuksen perheväkivaltaa käsittelevään osatutkimukseen (Peltoniemi 1979 a). Tutkimuksen teoreettista taustaa selvitetään artikkelissa Perheväkivallan käsitteestä ja olemuksesta (Peltoniemi 1979 b).

Tutkimus selvittää perheväkivaltaa poliisin asuntohälytysten avulla. Tutkimustavan valinta johtuu siitä, että poliisi joutuu selvästi eniten tekemisiin perheväkivallan kanssa. Niinpä Helsingin poliisille tehtiin vuonna 1977 kaikkiaan 8 821 asuntohälytystä ja Turun poliisille yli 2 000 (Salonen 1978). Poliisin toimintaa asuntohälytystapauksissa käsitellään tarkemmin artikkelissa Poliisin toimenpiteet asuntohälytyksissä Helsingissä syksyllä 1977 (Peltoniemi & Puustinen 1979). Perheväkivallan kanssa joutuvat tekemisiin myös sosiaali- ja terveydenhuolto sekä tuomioistuimet, mutta tapauksia on vähemmän eikä niistä kerätä systemaattisesti tietoa.

Teoriassa olisi paras tapa tutkia perheväkivaltaa koko väestön kattava haastattelututkimus, mutta sitä ei pidetä käyttökelpoisena, koska perheväkivaltaan liittyy mm. salailua (Aromaa 1977 a; Persson 1977, 17; Safilios-Rothschild 1978). Haastattelututkimuksia on yritetty suorittaa erityisesti Yhdysvalloissa (mm. Straus & al. 1976), mutta tulokset eivät ole kovin rohkaisevia.

Tämän artikkelin tekoon ovat osallistuneet myös Kauko Aromaa, Kettil Bruun, Irma Heiskanen, Annikki Kuitunen, Klaus Mäkelä, Leena Puukari, Reine Stigell, Jussi Suojanen, Eeva-Liisa Tuovinen ja Pirkko Valkama. Erityinen kiitos kuuluu Helsingin poliisilaitoksen johdolle ja kenttämiehistöille, jotka tekivät mahdolliseksi aineiston keräämisen.

Tutkimukset pohjautuvat yleensä esim. itse ilmoittautuneisiin vastaajiin, jolloin yleistämisongelmat luonnollisesti ovat suuria (esim. Pagelow 1978). Perheväkivallasta on tietoa myös alkoholisteihin kohdistuneista erillistutkimuksista (esim. Wiseman 1976, 112; Inghe & Olin 1970, 81–82), mutta jälleen yleistämisongelmat ovat mittavia.

Käyttökelpoisimmaksi tavaksi näyttää jäävän perheväkivallan selvittäminen poliisin avulla (ks. esim. Cumming & al. 1965; Dobash & Dobash 1977; Miller 1975), vaikka tällöin luultavasti tulee esille vain kärjistynein perheväkivalta.

TUTKIMUSAINEISTOT

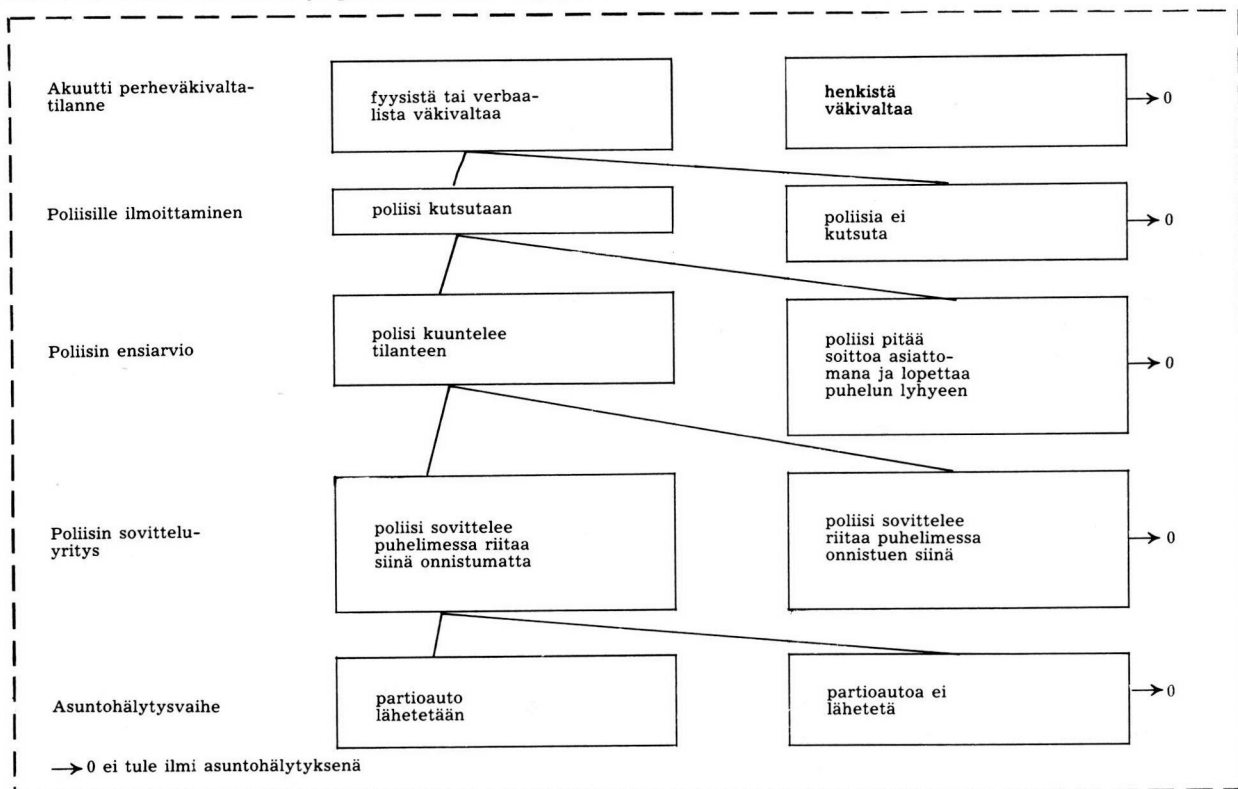
Perheväkivallan tutkiminen poliisin saamien asuntohälytysten avulla tavoittaa vain akuutin väkivallan (Peltoniemi 1979 b). Lisäksi ennen asuntohälytyksen kirjaamista on tapahtunut monivaiheista valikoitumista.

Tutkimusyksikkönä on poliisin asuntohälytys. Tällä nimikkeellä poliisi tilastoi ne tehtävät, joiden aikana se käy yksityisasunnossa poliisilain 20. §:n perusteella. Laki antaa poliisimiehelle oikeuden tulla asuntoon ja poistaa sieltä henkilö humalatilasta, väkivaltaisen käyttäytymisen tai sen uhan vuoksi (Sinisalo 1973, 77).

Kuviossa 1 esitetään perheväkivallan ja poliisin asuntohälytysten suhdetta toisiinsa.

Helsingin poliisin saamista asuntohälytyksistä tietoja kerättiin kesällä ja syksyllä 1977. Tutkimuksen kohteena olivat Helsingin poliisilaitoksen radiopoliisi sekä III poliisialue. Nämä hoitivat 89 % vuonna 1977 Helsingissä sattuneista asuntohälytyksistä. Radiopoliisi hoitaa Helsingin keskusta-alueen hälytykset (ks. kuvion 2 karttaa). III poliisialueen piiriin kuuluvat Helsingin laitaosat, jotka mm. tulotasoltaan ja asumistiheydeltään poikkeavat kes-

Kuvio 1. Perheväkivallan ja poliisin asuntohälytysten suhde

kustan kaupunginosista. Lähes kaikki Helsingin kaupungin vuokratilat sijaitsevat III poliisialueella. Sekä radiopoliisin valvonta-alueen että III poliisialueen väestömäärä on suurin piirtein yhtä suuri. Radiopoliisilla on miehiä 155 ja autoja 18. III poliisialueen vahvuus on 176 miestä ja 18 autoa (Pulkkinen 1979).

Molemmilta poliisialueilta kerättiin kyselylomakkeilla kahden viikon ajan (21. 10.—4. 11. 77) tietoja asuntohälytysten sisällöstä ja käsittelystä. Poliisin radiopäivystykset (radiopoliisin päivystys vastaa hälytysnumeroon 002) täyttivät lomakkeen. Kentällä työskentelevien partioautojen miehistö täytti lisäksi oman lomakkeensa käytyään hälytyspaikalla. Tutkimuksen aikana poliisi tilastoi 320 asuntohälytystä. Kaikkiaan 83 %:ssa (264) asuntohälytyksistä saatiin lomake ainakin radiopäivystyksestä tai partioautosta.

Katoon on vaikuttanut mm. asuntohälytysten kasautuminen viikonlopun iltoihin, poliisin kiireisimpään työaikaan. Hä-

lytyksiä on ollut niin paljon, ettei lomaketta ennätetty täyttää. Poliisimiesten haastattelujen perusteella arvioitiin, että täytetyt lomakkeet edustavat kuitenkin hyvin poliisin todellisia asuntohälytyksiä.

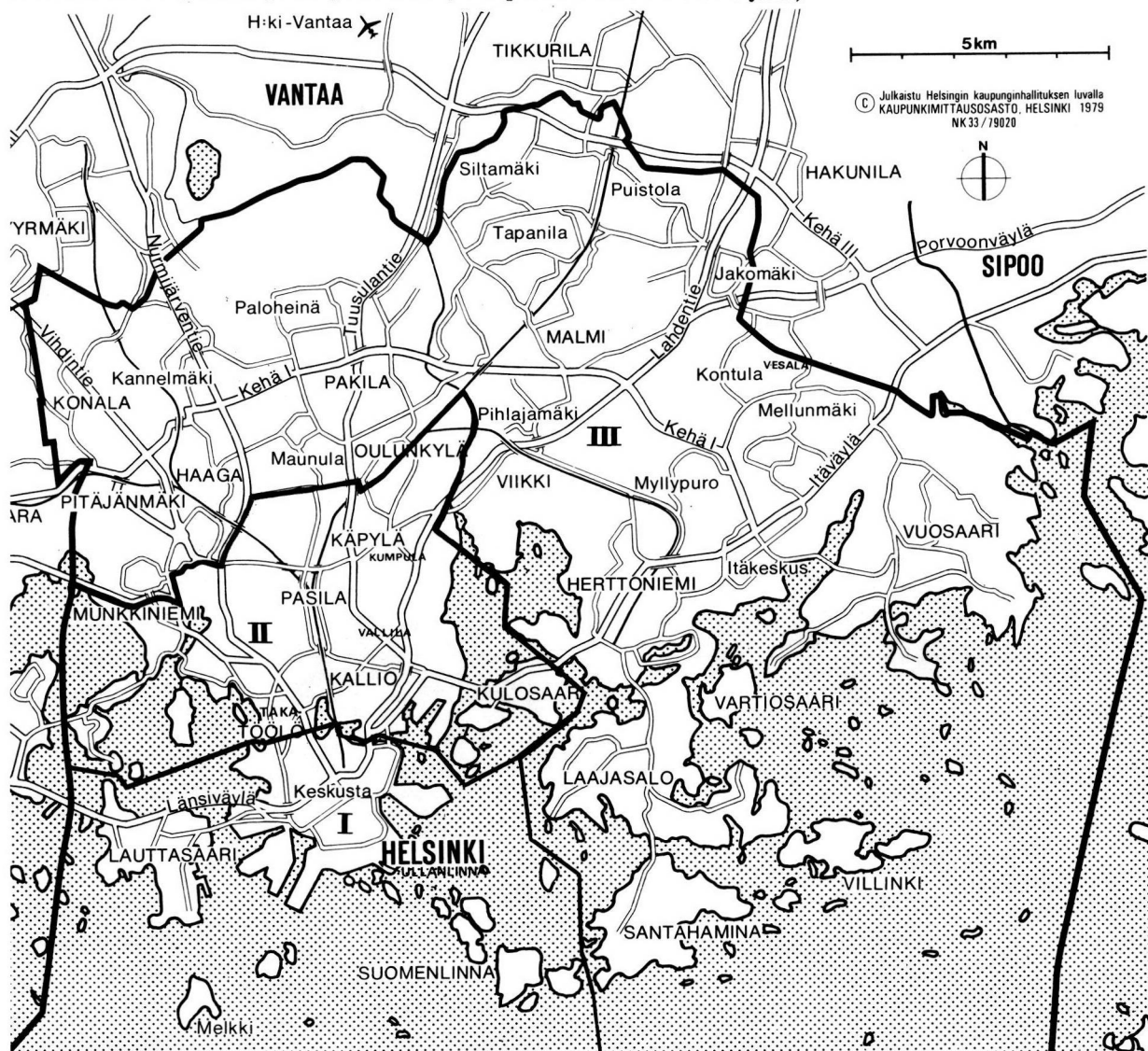
ASUNTOHÄLYTYSTEN MÄÄRÄ JA RYTMİ

Helsingin poliisilaitos on tilastoinut asuntohälytyksiä vuodesta 1974 lähtien. Asuntohälytysten määrä on vaihdellut epä-säännöllisesti:

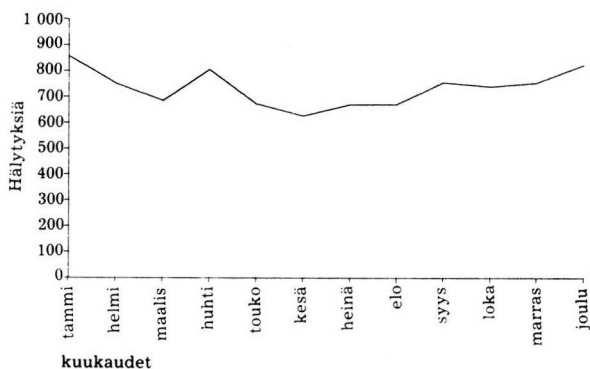
vuosi	tapauksia
1974	9 354
1975	9 515
1976	8 627
1977	8 821

Kuviossa 3 tarkastellaan kuukausittain vuonna 1977 tilastoituja asuntohälytyksiä. Eniten hälytyksiä on ollut vuodenvaihteessa ja huhtikuussa. Kesällä hälytysten määrä on pienimmillään. Kuukausivaih-

Kuvio 2. Helsingin I, II ja III poliisialue (radiopoliisi toimii alueilla I ja II)

Kuvio 3. Poliisin asuntohälytysten kuukausittainen määrä Helsingissä 1977

telu ei silti ole kovin suuri.

Asuntohälytykset keskittyvät melko voimakkaasti viikonloppuun (kuvio 4). Yksin lauantain osuus on 28 %. Kuviossa 4 on esitetty myös hälytysten jakautuminen vuorokaudenajan mukaan: tuntiruu- tujen tummuuserot kuvaavat hälytysten määrää siten, että mitä tummempi ruutu, sitä enemmän hälytyksiä. Lähes puolet (43 %) asuntohälytyksistä tapahtuu klo 18:n ja 22:n välillä.

Kuvio 4 muistuttaa suuresti Jussi Sim- puran (1978, 241) vastaavaa kuviota suo- malaisten alkoholinkäyttötilanteiden ja- kautumasta. Juomistilanteet kasautuvat

Kuvio 4. Asuntohälytysten jakautuminen viikonpäivän ja kellonajan mukaan

klo	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su	N	yht. %
00—01								11	4
01—02								14	5
02—03								7	3
03—04								6	2
04—05								1	0
05—06								1	0
06—07								0	0
07—08								0	0
08—09								3	1
09—10								8	3
10—11								4	2
11—12								2	1
12—13								2	1
13—14								6	2
14—15								3	1
15—16								13	5
16—17								10	4
17—18								16	6
18—19								27	10
19—20								34	13
20—21								32	12
21—22								21	8
22—23								21	8
23—24								22	8
yht. N	22	31	33	31	45	73	29	264	99
%	8	12	13	12	17	28	11	101	

Taulukko 1. Tutkimusajan asuntohälytykset, asumistiheys, keskitulo ja moniongelmaisten perheiden määrä Helsingin eräissä osissa

	asuntohälytyksiä/ 1 000 asukasta 1977	asumistiheys henkeä/ 100 huonetta 1970	keskitulo mk/asukas 1971	moniongelma- perheitä, % ruokakunnista 1972
Vesala	3,4	92	12 362	7,1 ¹
Kumpula	2,2	98	11 362	9,7 ¹
Pasila	1,7	84	10 862	8,4
Jakomäki	1,4	101	10 931	10,1 ¹
Vallila	1,3	97	11 678	4,8
Myllypuro	1,2	89	14 200	3,9 ¹
— — —				
Lauttasaari	0,2	74	19 391	0,9
Taka-Töölö	0,2	76	16 706	1,2
Vuosaari	0,1	84	15 640	2,6
Haaga	0,1	78	16 523	1,7
Ullanlinna	0,1	73	18 222	1,5
Munkkiniemi	0,1	68	22 476	1,2

¹Koko kaupunginosan luku.

Lähde: Helsingin kaupungin tilastokeskus 1978.

voimakkaasti viikonloppuun ja myöhäis-iltaan. Tämä viittaa asuntohälytysten ja alkoholin läheiseen kytkentään, mikä muun aineiston perusteella tulee tuonnempana vielä paremmin esille.

Sekä alkoholin käytön että asuntohälytysten keskittyminen viikonloppuun on tietenkin sinänsä luonnollista. Sama on havaittu amerikkalaisessa poliisitutkimuksessa (Cumming & al. 1965, 278). Siinä todetaan, että ongelmia syntyy, "kun sosiaalinen pulssi on nopea, kun ihmiset tulevat ja menevät, muodostavat uusia ryhmiä ja tietenkin puuhailevat enemmän informaalisten kuin formaalisten toimintojen parissa". Sunnuntain asuntohälytysten vähäisyys (11 %) viittaa siihen, että työviikon alkamisen odotuksella on selvä vaikutus sosiaaliseen elämään: myös poliisia vaativat perheriidat vähenivät.

ASUNTOHÄLYTYSTEN ALUEELLINEN JAKAUTUMINEN

Asuntohälytykset keskittyvät Helsingissä joihinkin kaupunginosiin. Taulukossa 1 on ensin esitetty ne kuusi kaupunginosaa, joissa hälytyksiä väkilukuun suhteutettuna oli eniten. Taulukon toinen osa muodostuu niistä kuudesta alueesta, joista tutkimusaikana tehtiin vähiten asuntohälytyksiä. Ero Vesalan ja Munkkiniemen välillä on 34-kertainen.

Taulukosta 1 on helppo havaita, että asuntohälytykset ovat keskittyneet erityisesti niille alueille, joissa asumistiheys on suuri, tulotaso alhainen ja joissa asukkaat ovat joutuneet usein turvautumaan sosiaalihuollon palveluihin. Alueellinen kasautuminen näyttää siis olevan pohjimmiltaan sosiaalista kasautumista (vrt. myös Aromaa & Pyrrö 1977).

Sosiaalinen kasautuminen osoittautuu vielä suuremmaksi, kun tutkitaan asuntohälytysten osoitteita tarkemmin. Kaupungin vuokratalojen osuus kaikista tutkimusajan asuntohälytyksistä oli 31 %. Jakomäen alueen hälytyksistä jopa 92 % ja Vesalan hälytyksistä 63 % tuli kaupungin vuokrataloista. Niissä asuu noin 60 000

ihmistä (Kiiski 1978). Asuntohälytyksiä tehtiin 1 000:ta kaupungin vuokratalossa asuvaa kohti 1,3 ja 1 000:ta muuten asuvaa helsinkiläistä kohti kolmasosa tästä eli 0,4. Myös poliisi painotti haastatteluissa kaupungin vuokratalojen erityisasemaa:

"Kaupungin vuokrataloihin tulee paljon hälytyksiä. Siellä asuu nuoria aviopareja, joilla on usein taloudellisia vaikeuksia, jotka kärjistyvät riidat herkästi nyrkkitappeliksi. Selvin päin ollaan niin lukossa, ettei pystytä puhumaan, humalassa tahtovat nyrkit tulla mukaan keskusteluun." (III poliisi-alueen partio).

"Kaupungin vuokrataloalueilla on paljon asuntohälytyksiä, ne ovat ikävimpiä paikkoja työmme kannalta. Monesti jo hälytykselle lähtiessään tietää, että jaaha taas tästä perheestä — tuntuu toivotonmalta viikko viikon jälkeen käydä samoissa perheissä viemässä perheenpäättä putkaan. Tuntuu pahalta, että ihmisten elämä on näin murheellista eikä mitään muutosta parempaan tapahdu. Kerta toisensa jälkeen tapellaan samoista asioista." (III poliisi-alueen radiopäivystäjä)

Asuntohälytykset näyttävät usein olevan vain yksi kasautuneista sosiaalisista ongelmista. Tämä tuli näkyviin, kun tutkimusajan asuntohälytyksissä poliisin kirjaamien häiriöntekijöiden nimiä (111) verrattiin huoltoviraston ja A-klinikan kortistoihin. Vertailu oli käytännössä hankalaa, koska monista asuntohälytyksistä nimitiedot olivat vaillinaisia. Tämän vuoksi tulokset lienevät vähimmäisarvioita. Tutkituista lähes puolet (43 %) oli ollut tekemisissä huoltoviraston kanssa. Häiriöntekijöistä oli ollut asiakkaana:

24 % PAVI-huoltotoimistossa
27 % toimeentuloturvaa hoitavissa huoltotoimistoissa
10 % A-klinikalla.

Runsas neljännes häiriöntekijöistä oli ollut tekemisissä päihdehuollon kanssa.

Asuntohälytykset näyttävät siis kasautuvan erityisesti niiden yhteiskunnan vähäväkisten osalle, joilla muutenkin on sosiaalisia ongelmia.

Asuntohälytykset tulevat usein samoista paikoista. Poliisi tunnisti varmasti joka neljännen hälytysosoitteen jo ennestään tutuksi samasta yhteydestä. Niiden kahden viikon aikana, jolloin tutkimus suori-

tettiin, poliisi kävi 15 kertaa toistamiseen samassa hälytyspaikassa; puolet näistä sattui saman illan aikana:

"Kyllähän poliisilla on paikkoja, joissa joudutaan käymään miltei päivittäin asuntohälytyskeikalla. Se on aika surullista. Näissä tapauksissa omaisia kehoitetaan tekemään rauhanhäiritsijästä 'epäilty vaarallinen alkoholisti' -ilmoitus huoltopoliisiin." (III poliisialueen partio)

Radiopoliisissa on päivystyspöytään kiinnitettynä lista osoitteista, joista tehdään usein asuntohälytyksiä ja joissa helposti syntyy nahinaa. Listan mukaan asunnoissa on mm. ampuma-ase, puukko, kookas vihainen schäfer, huumenuoria, hyvin aggressiivinen, roteva entinen painija jne. Näihin tunnetusti vaarallisiin paikkoihin menoon partioautojen miehistöt varustautuvat erityisen huolellisesti. Paikalle lähetetään useampi auto, ja miehet käyttävät joskus ampumaliivejä.

ASUNTOHÄLYTYSTEN LUONNE

Asuntohälytys lähtee useimmiten liikkeelle puhelinsoitosta. Avunpyytäjänä on yleensä aviopuoliso (42 %) tai muu lähisukulainen. Kokonaan ulkopuolisten (naapuri, talonmies) osuus on noin kolmannes.

Tässä soittaja on vaimo. (Perjantai klo 20.43, itkuinen naisääni:)

"Ilmoittaja: Mies on lyönyt minua niin, että paikat ovat veressä ja pää auki. Se on ihan raivoissaan. Kyllä teidän nyt pitää tulla apuun.

Päivystäjä: Ettekö usko, että tilanne rauhoittuisi muuten?

I: Ei se rauhoitu, nytkin on äiti tullut apuun, muttei se auta mitään. Se vaan heiluu hurjana.

P: Onko teillä siellä lapsia?

I: Lapsi on toisen mummon luona, tulkaa nyt pian.

P: Laitetaan poliisiauto tulemaan." (Radiopoliisi)

Riitelevät osapuolet

Tavallisimmin on kysymys kahden henkilön välisestä riidasta (64 %). Suurimmasa kahinassa oli mukana kahdeksan henkilöä. Taulukossa 2 kuvataan riidassa mukana olleiden suhdetta toisiinsa.

Lähes puolet asuntohälytyksistä oli

Taulukko 2. Asuntohälytysriitojen osapuolet

	lkm	%
aviopuolisot	50	40
aviopuolisot ja joku muu	9	7
eronneet puoliset	4	3
vanhemmat ja aikuinen lapsi	27	21
aikuiset lapset ja joku muu	5	4
muut	32	24
yhteensä	127	99

Tieto puuttuu 22 tapauksesta.

Taulukko 3. Asuntohälytysriitojen sisältö

	lkm	% kaikista riidoista ¹
kovaääninen riitely	56	38
uhkaava käyttäytyminen	64	43
omaisuuden tärveleminen	22	15
asunnosta poisajaminen	14	9
pahoinpitely	39	26
ei selvitetty	12	8
yhteensä	207	139 ²

¹N=149.

²Prosenttien summa ylittää sadan, koska samasta riidasta on merkitty useita tapahtumia.

aviopuolisoiden välisiä riitatilanteita. Yleisiä olivat myös muut perheen sisäiset, etupäässä vanhempien ja aikuisten lasten väliset riidat. Tutkittavat asuntohälytykset voi jakaa kolmeen tyyppiin:

— perheen sisäiset riidat 60 %

— perheen ja ulkopuolisten väliset riidat 16 %

— ei-perheriidat 24 %.

Asuntohälytyksistä noin neljäsosa ei kuulu suoranaisesti perheväkivallan piiriin, vaan kysymys on riitautuneiden ryppyporukoiden nahistelusta.

Tilanteen kulku

Asuntohälytysriidoissa taistellaan enimmäkseen sanoin, huudetaan, ladellaan uhkauksia ja tärvellään tavaraa (taulukko 3). Uhkailuun liittyy jonkin verran fyysisiä piirteitä, esim. tönimistä. Samoin uhkailemiseen voidaan käyttää kättä pi-

dempää, usein keittiökapineita, saksia tai veitsiä. Suomalaiskansalliseen tapaan on ajettu "akka ja kakarat pihalle" 9 %:ssa riidoista.

Asuntohälytykset eivät ole niin väkivaltaisia kuin voisi kuvitella. Vain joka neljännessä riidassa on esiintynyt pahoinpitelyä; lähes puolessa (45 %) pahoinpitelytapauksista oli kohteena aviovaimo. Miestä pahoinpideltiin joka kymmenennessä tapauksessa. Lapsiin kohdistuneita pahoinpitelytapauksia oli vain kolme. Yli kolmanneksessa pahoinpitelytapauksista uhrina oli perheeseen kuulumaton.

Varsinaisen pahoinpitelyn pieni osuus on yllättävää, kun toisaalta voidaan ajatella, että poliisi soitetaan paikalle vain suurimmassa hädässä. Helsinkiläinen perheväkivalta näyttää olevan etupäässä verbaalista väkivaltaa.

Sukupuoli

Kahdessa kolmasosassa asuntohälytyksistä pääasiallinen rauhanhäiritsijä oli mies. Nainen oli häiriöntekijänä joka seitsemännessä tapauksessa, ja lopuissa häiriötapauksissa sekä mies että nainen melkasi poliisin arvion mukaan yhtä syyllisenä.

Poliisimiesten haastatteluissa tuli voimakkaasti esille se, että viime vuosina naisten osuus häiriöntekijöistä on kasvanut nopeasti:

"Miesten hegemonia perheriitojen ainoana riitapukarina on viime aikoina alkanut rapistua. Nykyisin toimitetaan säilöön myös naispuolisia riitelijöitä." (III poliisialueen partio)

"Naiset ovat monesti päissään hankalampia kuin miehet. Miehet ovat aseettomia vaimon huutaessa täyttä kurkkua. Poliisi soitetaan jo senkin vuoksi, ettei naapureiden rauha häiriintyisi." (III poliisialueen päivystäjä)

Seuraavassa tulee esille poliisin harkintakriteeri: lasten takia viedään helpommin mies kuin nainen:

"Usein vaimo vain jätetään helpommin kotiin siksi, että hänen oletetaan tulevan paremmin toimeen lasten kanssa." (Radiopoliisin partio)

Lapset

Aikaisemmin on todettu, että lapsiin kohdistunutta väkivaltaa aineistoista löytyi vain kolmessa tapauksessa.

Vaikka väkivalta ei kohdistukaan yleensä pieniin lapsiin, nämä joutuvat usein seuraamaan riitaa. Asunnossa oli pieniä lapsia lähes puolessa (42 %) tutkituista hälytyksistä. Lapset olivat tehneet poliisille ilmoituksen 7 %:ssa tapauksista.

Myös verbaalinen ja henkinen perheväkivalta on tietysti lasten kannalta vahingollista. Pienet lapset eivät ymmärrä isän ja äidin riitelyä, ja riidoista tulee lasten elämässä jatkuvasti mielessä oleva huolenaihe (ks. Cork 1970, 85). Tämä saattaa heijastua myös väkivallan käyttönä oman perheen muodostamisen jälkeen: lapset oppivat pitämään väkivaltaa osana normaalia elämää ja hyväksyttävänä perheongelmien ratkaisuvälineenä.

Lapsia voidaan lyödä laimin myös psyykkisesti. Tämä tuli esille eräässä poliisihaastattelussa:

"Näiden perheiden välinpitämättömyys kaikkea, mutta ennen muuta lapsiaan kohtaan, on hätkähdyttävää." (III poliisialueen partio)

Tästä voi tietenkin seurata lasten kehityksen vaikeutuminen (Mannerheimin lastensuojeluliitto 1974, 19):

"Lapsen perusturvallisuus jää heikoksi eikä lapsi saa kokea läheisyyttä vanhempiinsa. Tämän seurauksena sosiaalistuminen häiriintyy, ilmaantuu psyykkisiä oireita, henkinen kehitys viivästyy jne."

Alkoholi

Poliisin käsityksen mukaan alkoholi liittyi lähes poikkeuksetta asuntohälytyksen aiheuttaneisiin riitoihin. Myös psyykkiset sairaudet mainittiin, mutta silloinkin riitelijät usein olivat humalassa:

"Ellei asuntohälytystä aiheuta humalainen häiriönaiheuttaja, niin sitten on kyseessä psyykkisesti sairas henkilö. Riitaan, johon osallistuvat ovat selvin päin, ei kutsuta poliisia." (Radiopoliisin päivystys)

Myös Turussa alkoholi on vahvasti esillä lähes kaikissa asuntohälytystapauksissa (Salonen 1978).

Samanlaisia tuloksia alkoholin osuudesta perheväkivaltaan on saatu myös ulkomaisissa tutkimuksissa (ks. Peltoniemi 1979 a). Alkoholi liittyy yleensä voimakkaasti väkivaltarikollisuuteen ainakin Pohjoismaissa (Bruun 1972, 148—149). Uhrin on todettu olevan päihtynyt lähes yhtä usein kuin väkivallanteon tekijäkin (ks. myös Aromaa 1977 a).

Perheväkivalta on tässä suhteessa samanlaista kuin muukin pahoinpitelyrikollisuus. Asuntohälytyksissä esille tulleissa 39 pahoinpitelytapauksessa tekijä oli lähes aina humalassa (90 %), mutta myös riidan toinen, pahoinpidelty osapuoli oli humalassa yli puolessa (58 %) tapauksista.

Edellä on todettu asuntohälytysten kasautuvan paljolti samoihin vuorokaudenaikoihin kuin suomalaisten alkoholin käyttö. Näyttää siltä, että suomalainen viinapää tulisi tässä esille: suomalainen ei osaa tapella selvin päin, ei edes perheen kesken.

YHTEENVETO

Artikkelissa kuvataan poliisin asuntohälytyksiä Helsingissä vuonna 1977. Asuntohälytyksiä käytetään tietäntyyppisen perheväkivallan osoittimina. Asuntohälytyksiä oli tutkimusvuonna kaikkiaan 8 821. Eniten hälytyksiä oli vuodenvaihteessa, mutta myös kevään alku lisäsi asuntohälytysten määrää. Lomakuukausina hälytysten määrä oli pienimmillään.

Asuntohälytykset kasautuvat voimakkaasti viikonloppuun. Ajallinen keskittyminen muistuttaa suomalaisten alkoholin käytön keskittymistä. Muutenkin alkoholi on lähes poikkeuksetta mukana asuntohälytyksissä.

Asuntohälytykset keskittyvät myös sosiaalisesti. Hälytyksiä on suhteellisesti enemmän niissä kaupunginosissa, joissa asutaan ahtaasti, joissa tulotaso on alhainen ja joissa ollaan paljon tekemisissä sosiaalihuollon kanssa. Erityisen paljon

asuntohälytyksiä tehdään kaupungin vuokrataloista.

Vaikka asuntohälytykset ovat akuuttien riitojen käsittelyä, taustalla näyttää olevan krooninen perheväkivalta-ilmiö: poliisi tunnisti joka neljännen hälytyspaikan jo entuudestaan samasta yhteydestä tutuksi.

Asuntohälytysten sisältöä tutkittiin loka—marraskuussa kahden viikon aikana. Asuntohälytyksistä neljännes oli riitautuneiden ryypyporukoiden nahistelua eikä varsinaista perheväkivaltaa. Perheen sisäisiä riitoja oli 60 %. Riitojen tyypillinen sisältö oli verbaalisen väkivallan runsas käyttö. Enimmäkseen huudettiin ja uhattiin toista. Fyysistä väkivaltaa oli esiintynyt joka neljännessä tapauksessa.

Kahdessa kolmasosassa asuntohälytysriidoista oli rauhanhäiritsijänä mies. Naisien osuus on kuitenkin poliisin mukaan kasvamassa.

Hälytysasunnoissa oli usein pieniä lapsia, mutta näihin kohdistuvaa väkivaltaa havaittiin vain kolmessa tapauksessa.

Asuntohälytykset näyttävät olevan Helsingissä voimakkaasti alempiin sosiaaliryhmiin painottuvia perheriitoja, joita leimaa runsas alkoholin käyttö ja verbaalinen — joskus fyysinenkin — väkivalta. Kyseessä on eräänlainen ei-legitimisoitu perheterapiasuhde: siinä missä muut pyrkivät hoitamaan perheriitansa itse tai varsinaisten terapiapalveluiden avulla, yhteiskunnan vähäosaiset käyttävät poliisia. Amerikkalaisessa poliisitutkimuksessa havaittiin samalla tavalla, kuinka ”tietäntyyppiset ihmiset vievät perheriitansa poliisin hoidettavaksi”. Poliisi ilmeisesti voi tarjota näissä tapauksissa paremman avun kuin esim. sosiaaliviranomaiset. Oleellista on tässä myös asuntohälytysriitojen ajallinen keskittyminen. Itse asiassahan ei muita palveluja ole viikonloppuisin juuri saatavissa.

LÄHTEET

Aromaa, Kauko: Gallup-tutkimukseen perustuvia tietoja alkoholinkäytöstä ja väkivallantekojen uhriksi joutumisesta.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, julkaisu 22, 1977. 1977 a

Aromaa, Kauko: Henkilökohtainen tiedonanto 1977. 1977 b

Aromaa, Kauko & Pyrrö, Leena: Häiriörikollisten asuinpaikoista Helsingissä 1972. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, julkaisu 19, 1977

Bruun, Kettil: Alkoholi: käyttö, vaikutukset ja kontrolli. Tammi, Helsinki 1972

Cork, R. M.: Unohdetut lapset. A-klinikkasäätiön julkaisu n:o 4, Hämeenlinna 1970

Cumming, Elaine, Cumming, Ian & Edell, Laura: Policeman as philosopher, guide and friend. Social Problems 3: 276—286, 1965

Dobash, R. Emerson & Dobash, Russel P.: Wives: The "appropriate" victims of marital violence. Victimology 2 (3—4): 426—442, 1977

Helsingin kaupungin tilastokeskus: Suullinen tiedonanto 1978

Helsingin poliisilaitos: Vuosikertomus 1976. Helsinki 1977

Inghe, M.—B. & Olin, R.: Alkoholisthustrur. Jönköping 1970

Kiiski, Kalevi: Helsingin kaupungin isännöitsijätoimisto, suullinen tiedonanto 20. 10. 1978

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Lasten pahoinpitely. Lapsiraportti A 18. Espoo 1974

Miller, N.: Battered spouses. London 1975

Pagelow, Mildred Daley: Social learning theory and sex roles: Violence begins in the home. Annual Meeting of the Society for the Study of Social Problems. San

Francisco, California, September 1978

Peltoniemi, Teuvo: PAVI-tutkimus. Käsikirjoitus. Alkoholitutkimussäätiö 1979. 1979 a

Peltoniemi, Teuvo: Perheväkivallan käsitteestä ja olemuksesta. Suomen lääkärilehti 1979 (ilmestyy), 1979 b

Peltoniemi, Teuvo & Puustinen, Meeri: Poliisin toimenpiteet asuntohälytyksissä Helsingissä syksyllä 1977. Suomen poliisilehti 1979 (ilmestyy)

Persson, Leif: Offer för tillgrepp, skadegörelser och våld — en redovisning av 1974 års offerundersökning. Statistiska centralbyrån, promemorior 7, 1977

Pulkkinen, Osmo: Helsingin poliisilaitos, talous- ja suunnitteluosasto, kirjallinen tiedonanto 10. 1. 1979

Safilios-Rothschild, Constantina: Puheenvuoro Maailman sosiologikongressissa Uppsalassa 16. 8. 1978, ryhmä RC6:4

Salonen, Juhani: Perheväkivaltaseminaarissa Turussa 6. 9. 1978 pidetty alustus

Simpura, Jussi: Juomiskerrat ja juomatapojen muuttuminen vuodesta 1969 vuoteen 1976. Alkoholipolitiikka 43: 237—245, 1978

Sinisalo, Kari: Poliisi. Tammi, Helsinki 1970

Straus, Murray A., Gelles, Richard & Steinmetz, Suzanne: Violence in the family: an assessment of knowledge and research needs. Paper presented at the American Association for the Advancement of Science, Boston 1976

Wiseman, Jacqueline P.: Alkoholistien vaimot I—II. Alkoholipolitiikka 41 (2 & 3): 62—72 & 109—117, 1976.

Alkoholipolitiikka Vol. 44: 71—79, 1979